

Testaa seksitaudit oikein, oikeista paikoista ja oikeaan aikaan

Tikkunäyte nielusta
• klamydia ja tippuri

Suoniverinäyte
• kuppa
• hiv

Virtsanäyte, tikkunäyte
virtsaputkesta tai emättimestä
• klamydia ja tippuri

Sormenpään verinäyte
• hiv

Tikkunäyte peräaukosta
• klamydia ja tippuri

Testit seksitavan mukaan

Milloin testi otetaan?

Miten testi otetaan?

Hiv

emätinyhdyntä, anaalivydyntä, suuseksissä hiv-riski on erittäin alhainen ja ainoastaan sillä osapuolella, joka saa suuhunsa siemennestettä tai emätineritettä

3 viikkoa (*3kk)

Suoniverinäyte kyynärtaipeesta
Pikatesti: verinäyte sormenpästä
(josta on olemassa myös kotitesti)

Kuppa

emätinyhdyntä, anaalivydyntä, suuseksi, peräaukon nuoleminen

3 viikkoa (**1.5kk)

Suoniverinäyte kyynärtaipeesta

Klamydia ja tippuri:

emätinyhdyntä, anaalivydyntä: sisään työntyvä osapuoli, suuseksi: osapuoli, jonka sukuelimiä nuollaan/imetään/hyvällään suulla

5 vuorokautta

ensivirtsanäyte, emättimen, kohdunkaulan tai virtsaputken limakalvo

anaalivydyntä: osapuoli, jonka peräaukkoon työnnytään
peräaukon nuoleminen: osapuoli, jonka peräaukkoa nuollaan suulla

tikkunäyte peräaukon limakalvolla

suuseksi: osapuoli, joka hyväilee suulla kumppanin sukuelimiä / peräaukkoa

tikkunäyte nielun limakalvolla

*hivin poissulkemiseksi näyte tulee tarkistaa vielä 3 kk riskitilanteen jälkeen

**kupan poissulkemiseksi näyte tulee tarkistaa vielä 1.5 kk riskitilanteen jälkeen

Ota puheeksi seksitavat

Kun asiakas pyytää seksitautitestejä, on tärkeä selvittää, minkälaista seksiä hänellä on ollut ja milloin. Tämä on tärkeää, jotta asiakas voidaan ohjata tarvittaviin testeihin, lisäksi seksitautien itämisajat vaihtelevat.

Testiin hakeutuvilla on erilaisia elämäntilanteita ja seksuaalisuus voi olla hyvin monimuotoista. Pohdi etukäteen, mitä seksuaaliterveyteen liittyviä sanoja käytät tai puhu soveltavin osin asiakkaan käyttämällä termeillä. Tarkista, että ymmärrätte käsitteet ja sanat samalla tavalla.

Kysy seksitavoista esimerkiksi seuraavasti:

- "Milloin sinulla on ollut viimeksi suojaamatonta seksiä?"
- "Kysymme seuraavaksi seksitapoihin liittyviä kysymyksiä, jotta saat tarvittavat testit"
- "Minkälaista seksiä sinulla on ollut?"
 - "Onko sinulla ollut suojaamatonta emätinyhdyntää?"
 - "Onko sinulla ollut suojaamatonta anaalivydyntää? Oletko ollut sisään työntyvä osapuoli? Oletko ollut vastaanottava osapuoli?"
 - "Onko sinulla ollut suuseksiä? Oletko nuollut kumppanin sukuelimiä? Onko sinua nuoltu tai imetty?"
 - "Oletko ollut seksitilanteissa, joissa emätineritettä tai siemennestettä on päässyt limakalvoillesi?"

Älä olet!

- Seksuaalista suuntautumista ei voi päätellä
- Seksitapoja ei voi olettaa
- Seksitavoista kysymisen yhteydessä kannattaa käyttää termejä "seksikumppani" tai "seksipartneri"
- Seksuaalinen aktiivisuus ei ole ikäsidonnaista, älä oletta nuoren tai ikääntyneen riskitilanteita
- Kondomi ei ole ainoa tapa ehkäistä seksitauteja
- Sukupuoli ei näy aina päällepäin, vaan sukupuoli on hyvä kysyä asiakkaalta itseltään

Anna tietoa ja neuvontaa seksitautien testauksesta ja ehkäisystä.

Seksitauteja voi ehkäistä monin eri tavoin:

- kondomi ja liukuvoide
- suuseksisuoja
- seksitautiriskit vaihtelevat eri seksitavoissa
- säännöllinen seksitautitesteissä käyminen
- vesiliukoisen tai silikonipohjaisen liukuvoiteen käyttäminen anaalivydyntämisessä on erityisen tärkeää
- prep (pre-exposure prophylaxis) -lääkitys ennaltaehkäisee hivitä
- pep (post-exposure prophylaxis) -lääkitys on tarkoitettu hivin jälkiehkäisyyn

Neuvonnassa voi keskustella yksilöllisesti eri vaihtoehdoista:

- "Miten yleensä suojautut hiviltä ja muilta seksitaudeilta?"
- "Kuinka usein käyt seksitautitesteissä?"
- "Tiesitkö, että kondomeja on kooltaan, malliltaan ja materiaaliltaan erilaisia?"
- "Tiesitkö, että kondomin kanssa tulee käyttää vesiliukoista tai silikonipohjaista liukuvoidetta?"
- "Jos käytät yhteisiä seksilelujä, esimerkiksi dildot ja hieromasauvat, käytä kondomia ja vesiliukoista liukuvoidetta tai pese väline, kun hyvältäväänä oleva henkilö vaihtuu tai seksilelujä siirretään emättimen ja peräaukon välillä."

Kannusta seksitautitesteihin, seksitaudit ovat usein oireettomia. Testauksessa löydetyt tartunnat katkaisevat jatkotartuntojen ketjun, unohtamatta seksitaudeille altistuneiden kumppaneiden informoimista. Seksitautitesteissä käyminen on omasta ja kumppaneiden seksuaaliterveydestä huolehtimista.